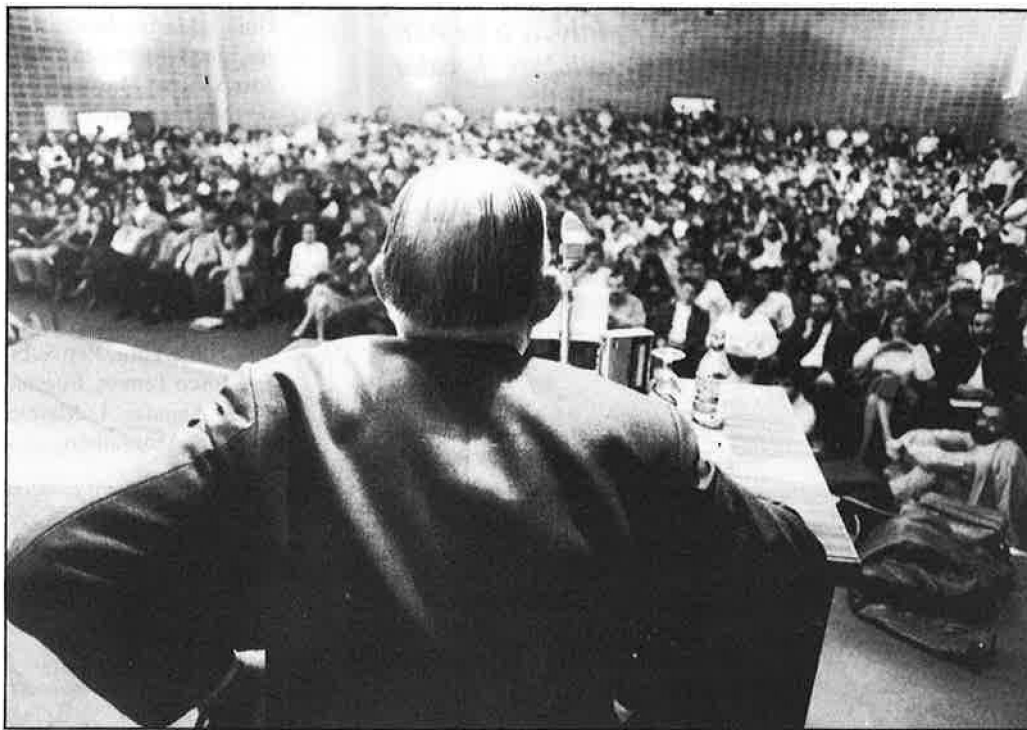

36 cervells daurats

Aquest és un recull arriscat de persones i d'idees. Arriscat pel que diu de qui ho diu, i pel que no diu de qui no ho diu. Això vol dir, altres precaucions a banda, que es tracta d'un recull incomplet i apassionat. La manca d'exhaustivitat hi és inevitable; la passió, voluntària.

El tema és complex i lliscós: fer una tria representativa dels intel·lectuals dels Països Catalans que s'han significat darrerament en els debats políticoculturals, i explicar de manera crítica i sintètica la seva trajectòria i les seves actituds o posicions actuals.

Periodísticament parlant es tracta, doncs, de proporcionar una informació orientativa sobre els intel·lectuals que, dintre de les seves famílies ideològiques i polítiques, o bé tallen el bacallà i subministren el discurs, o bé representen sectors importants d'opinió que ells contribueixen a orientar, ...o bé són injustament i absurdament oblidats i ens ha vingut de gust de parlar-ne.

El criteri de selecció seguit ha atès quatre tipus de consideracions: a) el pes de la producció de cadascun dels personatges considerats i l'interès objectiu de les seves posicions en relació amb els debats actuals més vius, b) la incidència social directa o indirecta, c) la pluralitat ideològica, i d) la representació generacional diversa.

No és, doncs, un embrió d'enciclopèdia ni de diccionari de notables. Per raó d'apropament, alhora subjectiu i pragmàtic, hem optat en general per aquells la feina dels quals tenia més implicacions polítiques. Hi hauríem pogut incloure molts altres noms, des de Badia i Margarit, Molas o Pierre Vilar, fins a Carlos Barral, Isabel-Clara Simó, Jaume Colomer i Eva Serra, passant per Lamuela, Gifreu, Sobrequès o Victòria Camps. O potser caldria haver

Sense pretendre establir jerarquies, sinó més aviat garantir-ne el caràcter representatiu de la mostra, els autors d'aquest dossier han fet una tria d'aquells intel·lectuals del nostre àmbit, del pensament dels quals «depèn» el nostre futur. Una tria que, si bé s'ha ajustat també a altres criteris, ha tingut en compte sobretot les seues implicacions polítiques.

pres en consideració la inclusió dels «científics» com Margalef, Senent, Wagensberg... «e tutti quanti». O bé obrir el ventall per donar cabuda a influències polítiques més indirectes, com les de Fèlix Cucurull, o Villatoro, o Pàniker; i potser fins Lluís Racionero, Antoni Tàpies o Joan Perucho. Voldríem només deixar clar que la tria final no pretén establir jerarquia de cap mena, sinó garantir el caràcter representatiu d'una mostra limitada com aquesta.

Una mica d'història

A cinquanta anys de l'impacte bèl·lic i, pel que sembla, en temps de rememorar trobades d'intel·lectuals, convé recordar un tret històric decisiu pel que fa a la producció intel·lectual catalana d'aquest mig segle: la guerra —la derrota militar— significà un tall cultural i intel·lectual insalvable.

Tota una generació de «quadres socials» (intel·lectuals, en sentit ple i operatiu) de la més diversa funció, dels teòrics polítics dels grups d'esquerra als líders d'opinió espontanis locals o de barri, que havien esdevingut els dipositaris de l'experiència i la memòria col·lectives quant a concepcions i formes de comportament i de lluita del moviment nacional-popular, fou escapçada. L'expressió viva del patrimoni de progrés i innovació, de claredat d'objectius i de mitjans, fou majoritàriament liquidada físicament o bé llançada a l'exili.

Aquest «fet de guerra», juntament amb el context de persecució i repressió que instituí la dictadura, determinà una discontinuïtat brutal entre la producció cultural (intel·lectual, política,...) anterior i posterior, en tots els Països Catalans.

Aquesta situació forçà unes vies globals de redreçament nacional extremadament precàries i desconnectades de la tradició real, especialment, com és comprensible, des del punt de vista de les classes populars. El conjunt de pràcti-

ques designades al Principat amb el nom variablement despectiu de *cultureta* no poden ser compreses si no és en funció de les condicions històriques apuntades. Per tot plegat, que en aquells moments i sobre temes diversos, es produís el mestratge proverbial de figures com Vicens, Fuster, Ferrater o Sacristàn, va permetre un camp d'opcions de futur que es pot resumir esquemàticament així: a) esforç de recuperació de la memòria popular segregada pel règim, una memòria que incloïa l'aleshores darrera revolució espontània en una societat industrialitzada; b) esforç per fer-se càrrec d'una situació que apareixia radicalment nova (immigració desenrotllisme,...) i provar de connectar amb les referències polítiques i culturals que havien sorgit de l'Europa post-bel·lica.

Aquestes opcions es plantejaren de manera decidida durant el creixement cívico-cultural de l'antifranquisme en els seixanta. El predomini de la segona de les opcions es beneficià tant d'una conjuntura exterior favorable (hegemonies en l'interior/relacions en l'exili) com de l'interès de la majoria de velles i noves forces en silenciar i borrar plantejaments i episodis (fets de maig del 1937, per exemple) difícilment justificables. Així, la preeminència del PCE-PSUC durant tot el període «antifranquista» i fins els inicis de la «transició» determinà el tipus de formació, i les actituds bàsiques de gairebé tota una generació.

Obres com, ben particularment per cert, *Catalanisme i Revolució burgesa* permeteren la proliferació d'un discurs sobre la història contemporània de Catalunya que, malgrat la seva discutible consistència teòrica i les greus insuficiències que manifesta des d'un punt de vista estrictament històric, feu fàcil fortuna entre la militància i sacralitzà

Dalt, Gabriel Ferrater. Baix, Pierre Vilar i Joan Fuster.

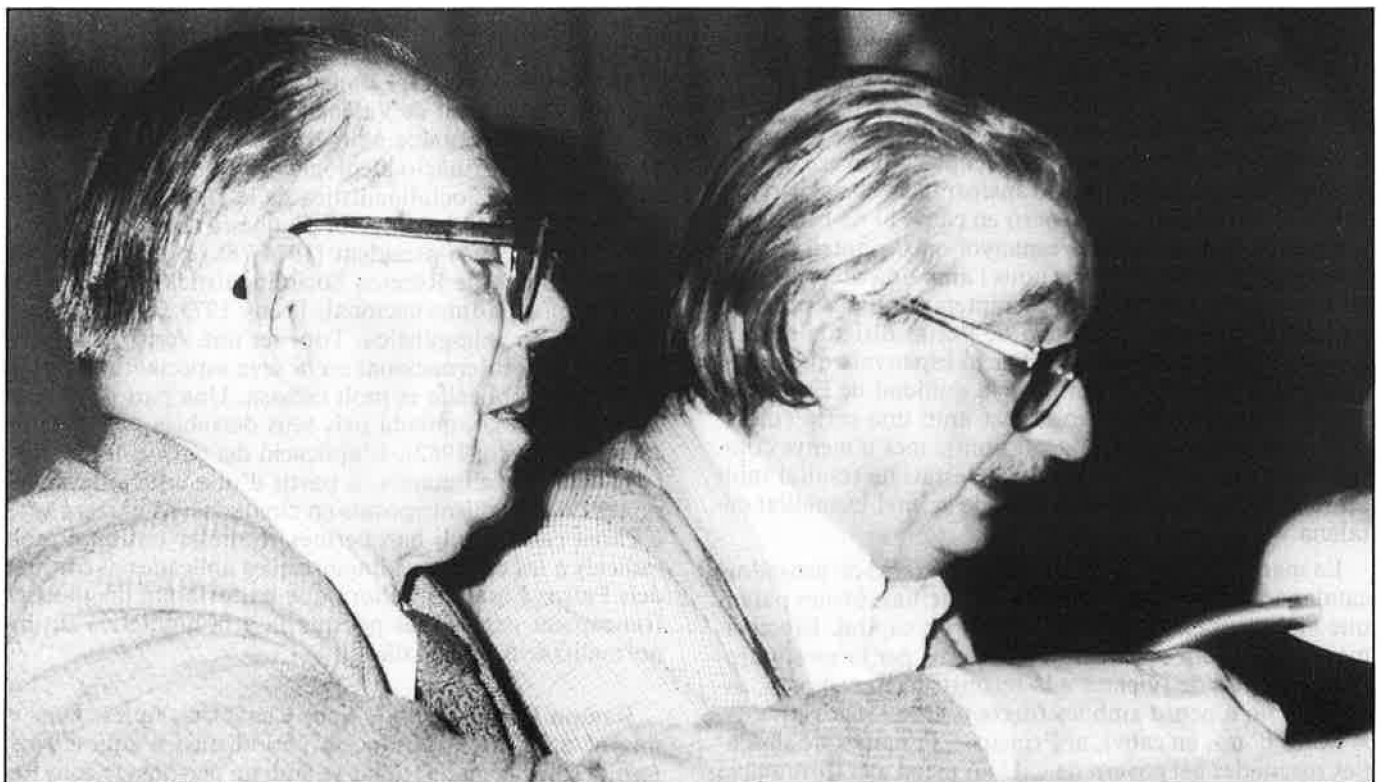
la concepció tòpica («burguesa») del catalanisme com a fenomen «burgès». Encara avui bona part de la gent que passaren per l'escola del PSUC emprà alguns dels nusos «argumentals» del Solé-Tura jove en abordar la qüestió.

Per una via semblant, en el pas de l'«antifranquisme» al «postfranquisme» es produí, i encara continua produint-se, una estranya recuperació del noucentisme —burgès, elitista i fonamentalment reaccionari— per part de sectors que s'autopresenten com d'esquerres. D'aquesta manera, passen per damunt del període revolucionari de la república i les avantguardes, es remunten a l'època daurada de la dreta industrial, i enllacen amb el «regeneracionisme» de l'anterior restauració borbònica. De restauració a restauració.

Els pensadors en la transició

Amb la transició, el debat polític tendeix a concentrar-se al voltant del fet nacional. El discurs emergent més arrogant, després de l'ascensió del PSOE, ha estat un discurs espanyolista i santificador de l'estat constitucional, que ha estat capaç d'atreure no només els més rancios pensadors castellans sinó també una bona colla de catalans.

En canvi, l'accés de CiU al govern de la Generalitat d'amunt no ha produït un moviment semblant d'intel·lectuals que fessin la feina de legitimació que l'obra de govern sol menester. Fora d'alguns casos aïllats, que més aviat han defensat Convergència per actitud anti-PSOE i no pas per «nacionalisme», la gran majoria no s'ha adherit mai al projecte de Pujol. Això ha produït, al Principat, un distanciament entre la pràctica totalitat dels intel·lectuals i

La manca de continuïtat entre els pensadors de la Segona República i els actuals és, ara com ara, total.

i g E RDMITEN . .

11

ú - .

la força política majoritària, que ha tingut com a conseqüència bàsica el fet que, quan alguns intel·lectuals de l'àrea socialista s'han dedicat a atacar el nacionalisme, associant-lo amb el que ells anomenen pujolisme, la reacció de la resta hagi estat tardana, tímida o, en molts casos, inexistent.

Per tant, una certa intel·lectualitat propera al PSOE, nombrosa i llançada a la intervenció des de múltiples plataformes públiques, ha esdevingut el nucli hegemònic i el seu discurs, el discurs dominant i pràcticament incontestat. L'allunyament respecte de la Generalitat no ha donat pas a la construcció d'un missatge ideològic catalanista i d'esquerres que pogués servir un socialisme català amb voluntat d'alternativa nacional i progressista. Ben al contrari, les idees-força impulsades per aquest grup d'opinió han anat en la línia de l'antinacionalisme i de la sintonia amb els corrents neoconservadors internacionals.

Des que els «socialistes» van ocupar el govern central no han tornat a parlar de la transformació social cap a la construcció del socialisme, però en canvi hi ha hagut una rebrotada de nacionalisme espanyol on s'ajunten continguts tronats amb d'altres de nous i amb una oferta, gairebé única en la història si descomptem els breus períodes republicans, de modernització de l'estat dirigida des del centre. L'objectiu de modernització espanyola que, entre altres, té la finalitat de reforçar la «unidad de España» i fer-ne una nació única, combinat amb una certa coincidència generacional i un passat polític més o menys compartit amb els actuals dirigents de l'estat, ha resultat molt atractiu per a sectors significatius de la intel·lectualitat catalana.

La manca de continuïtat entre la generació de pensadors catalans de la Segona República i els actuals és més patent que mai quan ens adonem d'aquest fet capital. Efectivament, la primera es caracteritzà en part per la seva majoritària actitud de fidelitat a la reconstrucció nacional, estigués o no d'acord amb les forces polítiques governants. A hores d'ara, en canvi, al Principat, la manca de simpaties suscitades pel govern de CiU no mena a la formulació

d'un projecte nacionalista alternatiu, sinó al projecte nacionalista espanyol endegat des del govern central.

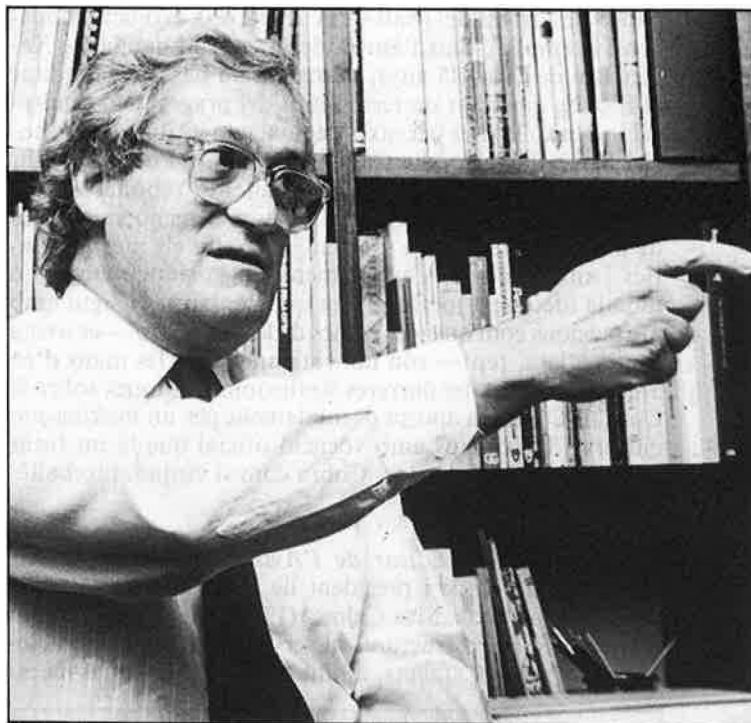
Escrivia Antonio Gramsci: «La filosofia d'una època no és la filosofia d'aquest o d'aquell filòsof, d'aquest o d'aquell grup d'intel·lectuals, d'aquesta o d'aquella gran divisió de les masses populars: és una combinació de tots aquests elements que culmina en una determinada direcció, on aquesta culminació esdevé norma d'acció col·lectiva». Estem convençuts que, col·lectivament considerada, la mostra de pensadors seleccionada permet identificar un d'aquests elements assenyalats per Gramsci que han incidit i incideixen en la norma d'acció col·lectiva de la societat dels Països Catalans: representen la filosofia de l'època de l'anomenada «transició política».

Lluís Vicent Aracil i Boned (València, 1941). Estudià dret a la Universitat de València. En la seva època d'estudiant entrà en contacte amb el cercle de Joan Fuster, on definí la seva formació ideològica i cultural. Des del 1976 és professor de Sociolingüística de la Universitat de Barcelona, i ha estat l'introduïdor d'aquesta disciplina als Països Catalans. Vice-president (1974-78) i president (1978-82) del Comitè de Recerca Sociolingüística de l'Associació Sociològica Internacional. L'any 1973 fundà el Grup Català de Sociolingüística. Tot i ser una veritable autoritat científica internacional en la seva especialitat, la seva producció publicada és molt escassa. Una part de la seva obra ha estat compilada pels seus deixebles a *Papers de sociolingüística* (1982). L'aplicació del corpus teòric desenvolupat per ell mateix, a partir d'una crítica dels conceptes de bilingüisme posats en circulació els darrers anys a l'àrea catalana, li han permès formular crítiques molt radicals a les polítiques lingüístiques aplicades al conjunt dels Països Catalans, alhora que ha formulat diagnòstics francament pessimistes pel que fa a la hipotètica futura normalització del català.

Ramon Barnils. Fill de Sant Cugat del Vallès. Dins el migrat marc de la producció periodística d'aquest país, resulta sorprenent de trobar-se amb un personatge com Ra-

mon Barnils. Sense sortir de l'estricta paper que l'ofici atorga —i això d'ofici, al seu parer, cal dir-ho amb majúscules— és capaç de provocar la polèmica i el debat allà on remena. La seva insolència, inusual dins un mercat laboral tan escadusser, és producte d'una ben curiosa teoria salarial: «El periodista ha de tenir més autonomia que un xofer. Quan no et respecten l'autonomia, en comptes de baixàr-te els pantalons fins a baix, ho fas fins als genolls, perquè no ets l'amo». Traductor ocasional, fugaç però influent professor de la Facultat de Ciències de la Informació, bon coneixedor de l'obra d'en Pla i Ferrater, però abans que res, l'ofici. De *Tele Exprés* i *Ajoblanco* a *VHora socialista*, passant pel *Bé Negre amb potes rosses*, *El TEMPS*, o el futur *El Drall*. Amb la Mercantil Radiofònica, no solament ha reeixit en la tasca de «cronista & entertainer», sinó que també ha aprofitat per llançar propostes estructurals d'urgent compliment: des del reforçament de la premsa comarcal fins a la reivindicació d'una agència catalana de notícies. En definitiva: Teoria i Pràctica del periodisme català-català. Un dels principals animadors i propagandistes de l'independentisme popular, Barnils ha sabut fer arribar aquest missatge amb un llenguatge planer, desempallegat i divertit, a molta gent d'arreu del país fins aleshores no massa sensibilitzada i amb la qual l'independentisme seriós, ultrapolititzat i culturalista, no connectava.

Oriol Bohigas. Després de 62 anys, el barceloní Oriol Bohigas ha emmagatzemat un impressionat historial, tant en el camp de l'arquitectura —a través del grup Martorell, Bohigas, Mackay— com en el de les nombroses activitats i iniciatives culturals en què ha participat. Catedràtic de Composició de l'Escola d'Arquitectura de Barcelona, i conseller urbanístic d'en Maragall. Si tenim present que Barcelona és —ara per ara i salvant tota mena de polèmiques— un percentatge aclaparador i important del

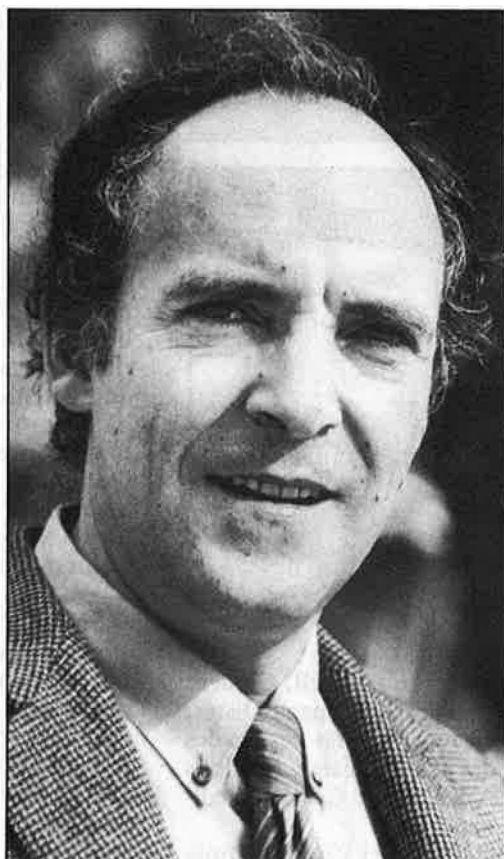

Dalt, Oriol Bohigas.
Baix, Lluís Araçil
i Ramon Barnils.

país, cal no dubtar que la influència d'aquest senyor en el present i l'avenir del cap i casal, i ben directament del nostre país, és força important. Hi ha qui afirma que bona part de la ideologia pasqual-maragalliana és obra d'aquest arquitecte. Sense anar tan lluny, el fet que sigui responsable directe de la Barcelona Olímpica —i per tant, d'un dels projectes globals més transcendents dels propers anys— el fa absolutament imprescindible en aquest recull.

Sempre ha defensat que una ciutat «socialista» no té res a veure amb una ciutat «convergent», tot reivindicant alhora la necessitat que tenen arquitectes i urbanistes de participar en el joc polític. Dels intel·lectuals que es mouen en l'òrbita del consistori barceloní, és un dels que millor coneix l'avantguarda barcelonina. La seva sòlida formació i la capacitat «professional» de realitzar, de convertir les idees en obres, el converteixen en el filòsof més eficaç, al capdavant, del seu grup.

Xavier Bru de Sala. Silenciós i moderat, el que va ser una de les promeses de la «jove» poesia —i cofun-

dador de Llibres del Mall— ha seguit una evolució modèlica i exemplar, dins l'àmbit de la cultura catalana. Xavier Bru de Sala, 35 anys, barceloní ha passat, de militar al PSAN, a palesar un ferm sentit del pragmatisme cultural i polític. Potser per això l'actual cap visible de l'editorial Proa/Enciclopèdia Catalana, quan té l'oportunitat de dir la seva, sol organitzar petits, intermitents, rebomboris. És aleshores que aquest senyor, amb posat de tecnòcrata i aires de no haver trencat un sol plat, esgarrifa els més romàntics i xirois dels seus antics mentors: ja sigui engegant a dida la ideologia joefloralesca que l'enlairarà, ja sigui amb afirmacions com que «les cames de la Mari Cruz —es tracta d'una atleta, jep!— són tan catalanes com les mans d'en Juan Marsé». A les darreres Reflexions Crítiques sobre la Cultura Catalana apostà decididament per un *melting-pot* cultural. Un oficiós amb vocació oficial que té un futur espantós com a gestor. Cobra com si visqués i treballés en un país normal.

Max Cahner. Editor de *l'Avui*, director de la *Revista de Catalunya* i president de la Universitat Catalana d'Estiu a Prada. Max Cahner (1936) s'ha significat com a creador d'infraestructures al servei d'un projecte nacional dels Països Catalans, àmbit territorial del qual ha es-

Xavier Bru de Sala i Max Cahner.

tat —junt amb persones com Fuster, Carbonell, Climent i Tarradell— un dels màxims valedors i propagandistes. El seu nom va associat a gairebé totes les més destacades iniciatives culturals catalanes sota el franquisme: Edicions 62, Gran Enciclopèdia, Congrés de Cultura Catalana, editorial Curial...

Poc abans de les eleccions catalanes del 1980 es definia

com a marxista independentista i contribuïa a la fundació de Nacionalistes d'Esquerra, tot i que se'n deslligà molt aviat, però la seva pràctica política s'ha decantat sovint pel pragmatisme. Això el va fer acceptar el càrrec de conseller de Cultura del primer govern de la Generalitat estatutària. La seva gestió fou molt criticada per alguns cercles socialistes, que l'acusaven de sectarisme i que més tard van contrastar-lo com a «dolent» davant del «dialogant i pactista» Joan Rigol.

Després de 1984 ha tornat a la seva feina de creació d'infraestructures. Des de fa pocs mesos milita a Convergència, on és responsable de la sectorial de cultura.

S'ha destacat darrerament per la seva voluntat de coordinar uns quants intel·lectuals del país amb la intenció d'actualitzar els continguts del nacionalisme català. La primera acció en aquest sentit fou el debat a porta tancada celebrat a Vic el febrer passat i en el qual participaren gent com J. B. Culla, S. Cardús, J. L. Carod, I. Marí o V. Pitarch.

Maria Aurèlia Capmany i Farnés (Barcelona, 1918). Filla d'Aureli Capmany, estudià filosofia.

Novel·lista (*Un lloc entre els morts*, *Feliçment jo sóc una dona*, *El malefeci de la reina d'Hongria...*), autora teatral (*El desert dels dies*, *Vent de garbí i una mica de por*, *Preguntes i respostes sobre la vida i la mort de Francesc Layret*, *advocat dels obrers de Catalunya...*), assagista (*Salvador Espriu*, *El feminisme a Catalunya*, *La joventut, és una nova classe?...*) i traductora, també ha treballat per a la ràdio i la televisió. Feminista, catalanista i socialista, va jugar un paper de primera línia en la tasca de reconstrucció de la cultura catalanista d'esquerres al llarg de la segona etapa del franquisme.

Vinculada al PSC des del primer moment, no ha estat capaç de mantenir-se del tot al marge de la progressiva desnationalització del socialisme català. El seu compromís polític creixent sembla haver alentit la seva producció literària i assagística. De 1983 a 1987, fou regidora de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona. Des d'aquest càrrec públic ha demostrat no haver perdut sensibilitat progressista, ni haver ingressat en les files de l'espanyolisme militant; qualitats, aquestes, molt d'agrair en els darrers anys. Presidenta del Pen Club Català (1979-83), el 1979 fou premiada pel Ministeri d'Afers Estrangers italià per la difusió de la literatura italiana mitjançant les seves traduccions.

Salvador Cardós i Ros. Nat a Terrassa el 1954 i professor de sociologia a la Universitat Autònoma de Barcelona, Salvador Cardós està engrescat a articular una resposta crítica al discurs antinacionalista dominant.

Com a sociòleg ha fet estudis sobre el suïcidi, el temps, la cultura i la joventut, i està molt interessat per la sociologia de la religió, interès que comparteix amb el seu mestre i amic Joan Estruch, de qui ha estat col·laborador. Estruch i Cardós ha representat un corrent una mica aïllat

dins de la sociologia catalana per la seva voluntat de fer una sociologia teòrica i d'introduir la sociologia del coneixement al nostre país.

Amb fama de crític amb una certa tendència a la causticitat, la seva estimació per la independència de criteris no li ha impedit d'intervenir darrerament en els debats públics de caire més polític, arriscant-se a prendre partit. Col·labora a *l'Avui*, la *Revista de Catalunya*, la revista *Papers de sociologia*, i és professor a la Universitat Catalana d'Estiu a Prada de Conflent. Va participar al col·loqui de Vic de febrer del 1987.

Actiu en la vida cultural de Terrassa, té especial devoció per la música clàssica. Sembla que en els seus gustos musicals acostuma a ser tan clar i contundent com en les seves preferències intel·lectuals i polítiques.

Salvador Cardós.

Josep-Lluís Carod-Rovira. Director d'Òmnium Cultural a Tarragona i nascut a Cambrils fa 36 anys, Carod pot ser considerat un activista i un dinamitzador.

Militant del PSAN durant uns anys —organització on militaven d'altres que avui són personatges coneguts, com Xavier Bru de Sala, Oriol Pi de Cabanyes o Jaume Fuster—, deixà el partit a començaments del 1977. Posteriorment formà part dels Nacionalistes d'Esquerra i, des de fa mig any, de la renovada Esquerra Republicana de Catalunya. Carod va ser precisament qui va tenir la pensada de «refundar» Esquerra, proposta que explicà en un dels seus nombrosos articles a *l'Avui*, i que va fer-se realitat després d'un acord amb Àngel Colom i la iniciativa de suport de la Crida Nacional a ERC signada per una colla d'independents.

Col·laborador en múltiples empreses de caràcter catalanista, vice-president de l'UCE i home popular entre els cercles nacionalistes deies comarques tarragonines, Carod també s'ha interessat per la història, amb particular atenció a la vida i obra d'Antoni Rovira i Virgili. Persona de la màxima confiança de Max Cahner, la seva vocació de teòric i de pensador polític ha començat tot just a mostrar-se.

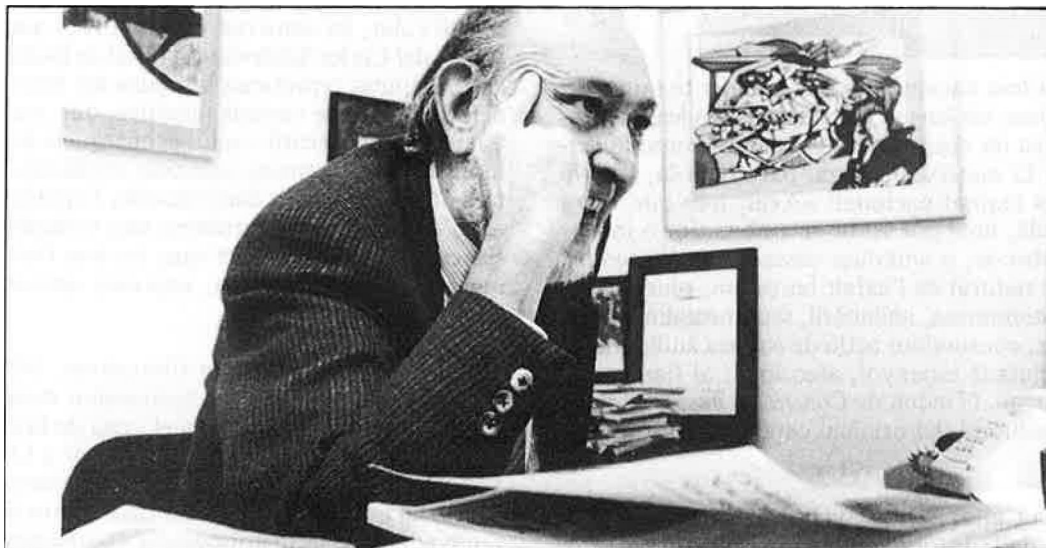
Francesc de Carreras. Fill del qui fou president del Bar-

ça i de «la Caixa», Narcís de Carreras. Professor de Dret Polític a la ÚAB i membre del Consell Consultiu de la Generalitat. Ex-PSUC. Un dels principals animadors de les «Conferències d'Hommes i Dones d'Esquerra». Els seus articles a *Diari de Barcelona* i a *El Món* s'han constituït en un punt de referència fonamental per als qui participen del projecte de reconstrucció de la unitat de l'esquerra formal al Principat. Carreras ha apuntat algunes de les possibilitats de renovació teòrica del sector i ha desenterrat una altra vegada pensadors com Gramsci o Bujarin. Potser la «discreció» habitual del seu treball fa que sovint s'oblidi que Carreras és una peça molt important, de cara a una hipotètica operació «refundadora» com l'al·ludida. Tanmateix, la seva concepció de la qüestió nacional roman coincident amb les velles idees de Solé-Tura, i les seves referències al futur es

mostren tenyides pertot de la confiança en l'estat que gasten els socialdemòcrates.

Josep M. Castellet i Díaz de Cossío (Barcelona, 1926). Estudià dret. Crític literari i assagista. Hi ha qui diu que seria el conseller de Cultura de la Generalitat d'amunt més competent. El que és obvi, en qualsevol cas, és que es tracta d'un pensador culte, erudit i ben informat, que ha demostrat ser un bon gestor. Col·laborador de diaris i revistes catalanes, espanyoles, europees i americanes, les seves obres han estat traduïdes a l'espanyol, el francès i l'italià. Els seus primer treballs (*Notas sobre la literatura contemporànea*, l'antologia *Poesia catalana del segle XX*, *Poesia, realisme i història...*) estan inspirades en els postulats teòrics de Sartre i Lukàcs, assenyaladament.

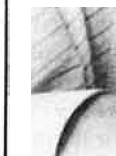
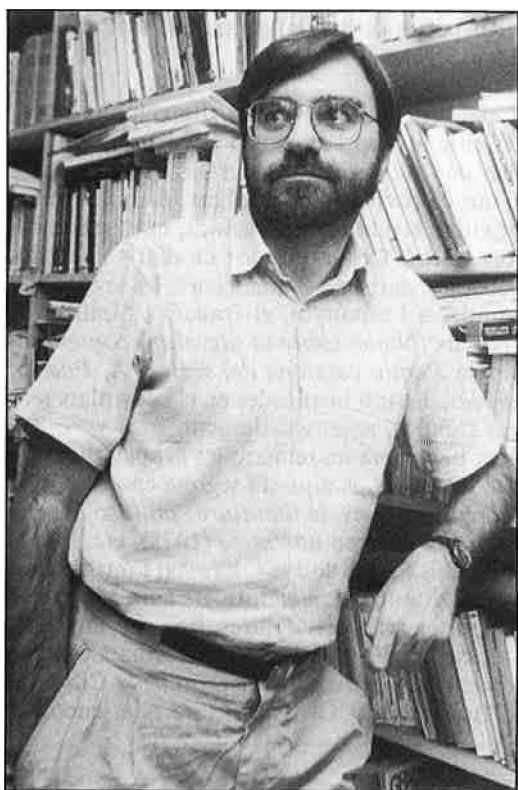
Posteriorment incorporà les temàtiques pròpies d'autors com Goldmann i Barthes. A aquesta segona època corresponen obres com *Qüestions de literatura, política i societat* (1975), *Josep Pla o la raó narrativa* (1978), etc. Director literari d'Edicions 62 des de 1964, ha estat l'introduïdor a l'Estat espanyol d'autors tan significats com Marcuse i Raymond Williams, entre molts d'altres. Fou el primer president de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana (1978-83). És membre del Comitè Directiu de la Comunitat Europea d'Escriptors (COMES). Li ha estat encoman-

Josep Maria Castellet, pensador i, també, un bon gestor.

nat el disseny dels actes culturals vinculats a l'organització dels Jocs Olímpics del 92. Sempre ha estat un personatge clau dins de la cultura catalana.

Josep M. Colomer. Professor d'Història del Pensament Polític a la UAB. Nascut a Barcelona el 1949. Consell de redacció de *l'Avenç*. González-Casanova, al pròleg de *Nosaltres els catalans* es pregunta: «Ens trobem davant d'un historiador que alhora és periodista? (...) Salvades les distàncies que tots dos acceptin, això ja li va passar al mestre Marx: economista, historiador, periodista, filòsof... A mi ja m'estan bé aquestes síntesis, tot i que, a vegades, poden semblar precipitades, subjectives i àdhuc capritxoses». Ex-PSUC. És un dels màxims exponents d'una línia de pensament que ignora l'existència de la tradició catalanista popular, des del federalisme radical fins a l'independentisme llibertari; explica que només ha existit a Catalunya un «nacionalisme», el burgès; i, una vegada inventat l'enemic fet a mida (Balmes, Torras i Bages i les seves caricaturesques reencarnacions), se'l desqualifica amb el canó retallat.

Josep M. Colomer i Joan B. Culla.

Aquesta subtilsena nacionalista de Colomer té ramificacions lingüístiques: «la lengua castellana es tan lengua pròpia de Catalunya (es decir, de los catalanes) como la lengua catalana». El mateix sintetitza, parodiant-la, la seva concepció de la realitat nacional: «Avui, més que «ser» espanyol o català, hom pot sentir-se amb major o menor intensitat, o saber-se, o ambdues coses al mateix temps, posem per cas: natural de l'asfalt barceloní, plurilingüe, políticament autonomista, italianòfil, sentimentalment dels Països Catalans, consumidor actiu de cultura àudio-visual anglosaxona, ciutadà espanyol, afeccionat al flamenco i seguidor del Barça». (Traduït de *Contra los nacionalismos*, que és una «traducció del original català inèdit per el autor».)

Joan Baptista Culla. Historiador. Professor a la Facultat de Ciències de la Informació de la UAB. Va nàixer a

Barcelona el 1952. La seva producció d'articles d'història ha anat darrerament acompanyada d'incursions polítiques com la comunicació «Per un nacionalisme desacomplexat» presentada al seminari de Vic. S'expressa bé i ha sabut construir-se una variada xarxa de relacions que va des del sector pròxim a l'historiador Nazario González fins a la col·laboració estreta amb d'altres de trajectòria esquerrana com ara Borja de Riquer. És membre significat de l'Associació de Relacions Culturals Catalunya-Israel i acompanyà Jordi Pujol en el seu pelegrinatge a Terra Santa. Va obtenir el premi Fundació del Congrés de Cultura Catalana amb *El republicanisme lerrouxista a Catalunya (1901-1923)*. Paradoxalment, mentre que la intervenció a Vic li valgué l'atenció i el favor de diversos sectors del nacionalisme establert, alguns fragments del seu treball sobre el lerrouxisme, convenientment traduïts, són emprats pel Partido Andaluz en Catalunya per educar la parròquia.

Josep Maria Espinàs. Escriptor barceloní nascut el 1927. Llicenciat en Dret. D'una rara fecunditat, ha fet incursions en quasi tots els gèneres literaris. Premis Sant Jordi, Joa-

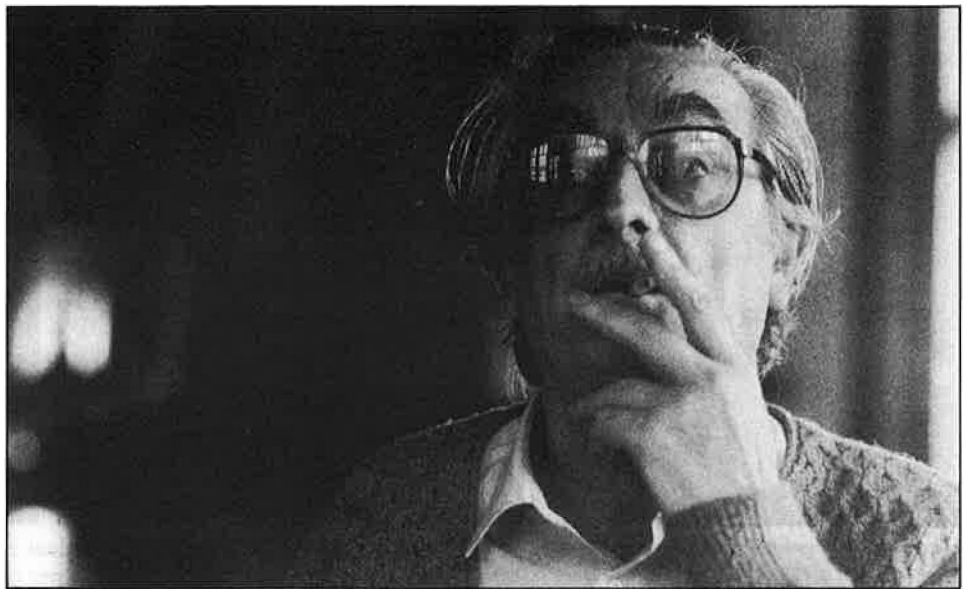
not Martorell, Victor Català i altres. Membre fundador dels Setze Juges. Candidat de Nacionalistes d'Esquerra el 1980. Director i presentador del programa d'entrevistes *Identitats* (TV3). En els darrers anys destaca la seva continuada tasca periodística a *l'Avui*, on, en un llenguatge senzill i clar, ha construït un estil propi que recorda l'elegància del Carles Soldevila del «Full de Dietari» a *La Publicitat*. Espinàs representa la figura del líder d'opinió ponderat, educat, de variada temàtica, que, sense transcendir aparentment el sentit comú, aconsegueix de proposar opinions i comportaments reflexius, civilitzats. Així, més que una direcció política determinada, Espinàs estableix pautes d'orientació que vertebren una veritable proposta ètica, caracteritzada pel fet que, en una forma extremadament moderada i polida, expressa opcions radicalment obertes i progressistes.

Josep Fontana i Làzaro (Barcelona, 1931). Catedràtic d'Història Econòmica a la Universitat Autònoma de Barcelona. Està considerat com el «cap de llista» de la historiografia progressista catalana. Lector a Liverpool (1956-57). Deixeble de P. Vilar, Ferran Soldevila i J. Vicens Vives, ha estat l'introduïdor a casa nostra dels moviments renovadors de la historiografia contemporània. La seva

producció és densa i extensa. Podem destacar els següents títols: *La vieja Bolsa de Barcelona, 1815-1914* (1961), *La revolució de 1820 a Catalunya* (1961), *La quiebra de la monarquia absoluta, 1814-1820* (1972), *Cambio económico i actitudes políticas en la España del siglo XIX, Hacienda y Estado, 1823-1830* (1974) i *Historia. Análisis del pasado y proyecto social* (1982).

Especialista en la transició de l'Antic règim vers el catalanisme, les relacions entre les finances públiques i el desenvolupament econòmic i la formació del mercat peninsular, sempre ha estat preocupat per la vessant pedagògica de l'ensenyament universitari, i ha sabut compaginar la seva condició d'investigador d'avantguarda amb la tasca docent i divulgadora. Joan Fuster li va dedicar aquest comentari l'any 80: «Si hi ha un historiador indígena que admiro és Josep Fontana: és l'únic que em mereix confiança. i, No s'ha embolicat en una terminologia 'nacional' per tot això d'un 'mercat' que ho és, si arriba a ser-ho, de fa quatre dies?». Ex-membre destacat del PSUC dins del front cultural, a les darreres convocatòries electorals ha prestat suport al PCC. Seguidor del Barça, és assidu al Nou Camp. M. Vázquez Montalbán l'ha definit com el barcelonista més radical que coneix.

Joan Fuster i Ortells (Sueca, 1922). Professor d'Història de la literatura a la Universitat de

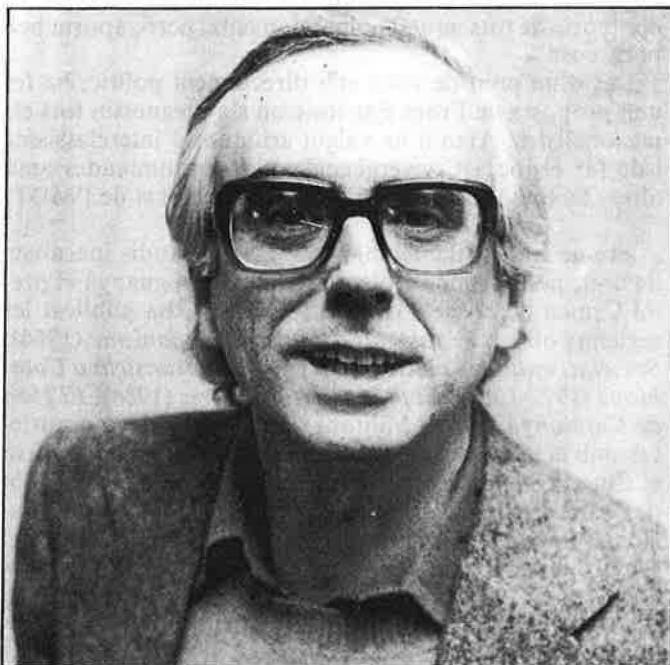

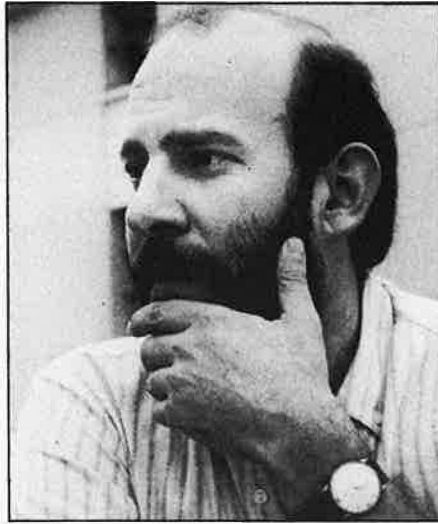
Joan Fuster, l'intel·lectual més singular de tota la nostra història recent. Baix, Josep Maria Espinàs.

València. És, amb tota probabilitat, l'intel·lectual més singular de la nostra història recent. Alguna vegada Josep Termes ha proposat d'encunyar el concepte «intel·lectual orgànic de la nació», tot fent homologia amb el gramscí «intel·lectual orgànic del proletariat». Si algun intel·lectual orgànic hem tingut els catalans aquests darrers 25 o 30 anys, aquest ha estat Joan Fuster. Fill d'un carrií significat, estudià Dret per a dedicar-se al periodisme. Amb una producció extensíssima i molt diversa (considerant, sobretot, la precarietat de les condicions en què ha estat concebuda), l'autor de *Nosaltres els valencians* ha alternat el periodisme amb la poesia, l'assaig, la història, la crítica i la divulgació literàries. Irreverent i paradoxal, «la força de la seva personalitat intel·lectual i l'amplitud de la seva obra —la qual manifesta, alhora, tant una profunda visió humanista i un innegable voluntarisme polític com un criticisme escèptic i un humor corrosiu— han depassat l'àmbit literari i s'han projectat sobre la via cultural i civil dels Països Catalans, la consciència unitària dels quals ha contribuït poderosament a crear» (J. M. Castellet). La dreta retardatària espanyolista del País Valencià, molt conscient de la importància del símbols, va fer cremar la seva imatge en forma de falla. El seu domicili ha estat objecte d'atemptats no tan simbòlics. L'esmortiment progressiu de la violència *blavera* ha coincidit amb la multiplicació de valoracions negatives de la seva producció històrica i política, kàfkiament qualificada de «fonamentalisme fusterià».

Salvador Giner i de San Julià. Catedràtic de Sociologia de la Universitat de Barcelona, ciutat on va néixer el 1934. Cursà estudis d'especialització en Sociologia a Chicago (amb Edward Shils) i a Colònia, i ha estat professor durant molts anys d'una colla d'universitats angleses (Reading, Lancaster i Brunel). Recentment ha tornat a Catalunya.

Durant força temps Giner ha estat considerat *el* sociòleg català. Tot i que n'hi havia d'altres i alguns d'ells prou destacats, ell sempre ha estat el més famós, gràcies a la publicació contínua de llibres i articles en català i en castellà, a part de la seva producció internacional en anglès. La seva edat i l'admiració provincialiana per aquell que era professor en una universitat estrangera d'una matèria que aquí ben just existia i a més tenia un no-sé-què de subversiu, també han ajudat a fer-ne la figura de pare fundador de la sociologia catalana.

W^w

rr.

Romà Gubern, Josep Guia, Jaume Lorés i J. Vicent Marqués.

Les seves obres més recents, *Comunitat, domini, innovació* (1985) i *Ensayos civiles* (1986), semblen mostrar una tendència a l'assagisme.

Col·laborador en el passat de diverses iniciatives catalanistes com la Universitat Catalana d'Estiu a Prada i d'altres plataformes d'expressió d'intel·lectuals catalans, en els darrers anys sembla haver-se convertit a la moda intel·lectual antinacionalista, escriu més sovint en castellà, i ha esdevingut en certs aspectes un dels intel·lectuals orgànics del PSOE, partit en el qual milita de fa temps. És membre de l'associació Catalunya i Futur, l'operació més espectacular de la qual han estat els anuncis amb signatures que va promoure en defensa de la Corporació Metropolitana de Barcelona.

Romà Gubern i Garriga-Nogués. Nascut el 1934 a Barcelona, s'ha significat com un dels principals teòrics i publicistes espanyols en matèria de cinema i comunicació de masses. Darrerament ha fet incursions assagístiques cap a la robòtica i la informatització. Ha treballat durant alguns períodes als EUA (Massachusetts Institute of Technology, Califòrnia Institute of T.) i és catedràtic extraordinari de Mitjans Àudio-visuals a la Universitat Autònoma de Barcelona. És actualment degà accidental de la Facultat de Ciències de la Informació. Personatge inicialment vinculat a l'anomenada Escola de Barcelona (cinema), té bones relacions tant a Barcelona com a Madrid i ha aconseguit envoltar-se d'un còmode prestigi. Membre impulsor de la fundació Catalunya i Futur, propera als PSC-PSOE, més amic de la Pilar Miró que d'«excessos» catalanistes que podrien convertir el país en «una petita

Albània», ha criticat els premis cinematogràfics de la Generalitat d'amunt, per considerar que la seva política margina les produccions en castellà.

Josep Guia i Marín. Matemàtic, nascut a València el 1947, va ser nomenat vice-rector en l'equip nacionalista que va guanyar les eleccions a la Universitat de València i que encapçalava l'actual rector Ramon Lapiedra. Fundador del PSAN al País Valencià l'any 1974 i portaveu a diferents plataformes de l'oposició antifranquista, és líder encara d'aquest partit **com** també d'una de les dues fraccions en què es divideix l'organització independentista radical Moviment de Defensa de la Terra (MDT).

Persona vital i apassionada, amb una rauxa que desperta polèmica a València i arreu del país, el seu llibre *És molt senzill: digueu-li Catalunya* (1985) ha estat un èxit de vendes i ha obert molt de debat. A part de la proposta de canviar el nom de Països Catalans pel de Catalunya, fent referència a tota la nació, potser l'aspecte més polèmic del llibre el constitueix el model centre/perifèria que s'hi estableix. D'acord amb això, el nacionalisme català cal que actuï des del centre de la nació cap a la perifèria, sense fer massa cas d'idees com les de «respecte a l'especificitat de cadascun dels Països Catalans», que Guia entén com objectivament contràries a una dinàmica d'articulació nacional. El cos teòric de tots aquests plantejaments, però, aporta ben poca cosa.

Des d'un punt de vista més directament polític, ha fet una proposta de Front Patriòtic on s'a pleguessin tots els nacionalistes. Això li ha valgut crítiques d'interclassisme i de fer el joc a Convergència, que, conjuminades amb altres factors, han conduït a l'escissió en el si de l'MDT.

Jaume Lorés (Barcelona, 1935). Féu estudis inacabats de dret, periodisme i teologia. L'any 1964 guanyà el premi Crítica de *Serra d'Or*. Entre d'altres, ha publicat les següents obres: *Problemes del nostre cristianisme* (1966), *Societat, cultura i pensament* (1984), *La transició a Catalunya* (1977-1984), *Elpujolisme i els altres* (1984), *El 1984 de Catalunya* (1985). Militant socialista, guanyà notorietat amb la publicació a *Taula de Canvi* d'un treball on fixà el concepte «pujolisme». Peça clau de la política cultural de l'ex-conseller J. Rigol, li fou encarregada la coordinació del Patronat d'Investigació Social. Crític moderat del seu propi partit i del «pujolisme», en els darrers anys s'ha convertit en un dels publicistes amb més influència social del Principat. Les seves col·laboracions regulars a *La Vanguardia* han consolidat la seva funció de «racionalitzador

del sistema polític». Aquest paper, l'aconsegueix tot fent la funció de frontissa entre les dues grans formacions polítiques del Principat.

Joan Martínez Alier. Professor d'Economia a l'Autònoma de Barcelona. Nascut a Barcelona el 1939, ha estat durant un breu període vice-rector de la UAB. Estudià Econòmiques i després s'especialitzà a les Universitats de Stanford (Califòrnia, USA) i d'Oxford. A Oxford romangué deu anys com a investigador del St. Anthony's College i allí va escriure el seu famós llibre sobre el latifundisme a Andalusia. També ha viscut i ha escrit sobre Cuba i el Perú i ha estat professor a Brasil i a Berlín.

Tomà a Barcelona poc abans de la mort de Franco. Políticament col·laborava amb l'esquerra radical i escrivia als *Cuadernos de Ruedo Ibérico*. Durant la transició va formar part durant un temps de la CNT, tot escrivint a la premsa llibertària. Això i el seu interès pel conflicte nacional d'Euskadi el va allunyar políticament de molts dels seus amics que, com Ernest Lluch, Pasqual Maragall o Eugeni Giralt, ocupen avui càrrecs de molta responsabilitat com

cialisme lingüístic de papà Fuster, considera la nació com el resultat històric del joc de les forces socials i en subratlla l'especificitat valenciana. Els seus punts de vista, difosos en llibres, articles i tertúlies fluïdes i constants, han impregnat fonament tot el nacionalisme d'esquerra valenciana, que tendirà a vertebrar el país real més que a emmirallar-se en els països possibles. Més partidari —diguem-ne— del policentrisme pluralista que de l'estàndard uniformador.

A banda d'això s'ha dedicat a la crítica de les manifestacions —aparentment naturals— del domini en les relacions interpersonals. Defensor del dret a la diferència i del plaer sense complexos, la seua ètica és una hereua, irònica i normalment benèvola, de les alegries i els dicteris d'aquell maig de París.

Josep Melià. Va nàixer a Artà (Mallorca) el 1939. Advocat i periodista, ocupà llocs de responsabilitat en l'administració pública estatal durant els anys del final de la dictadura i la transició. Autor d'algunes obres teòriques sobre el fet nacional a les Illes importants en el seu moment: *Els*

Joan
Martínez
Alier i Damià
Mollà.

a militants del partit socialista. A la dècada dels vuitanta va deslligar-se de tota organització i va concentrar-se en l'elaboració del seu llibre *L'ecologisme i l'economia* (1984), una obra extensa i intensa que demostra la seva preparació i que, en el marc de la producció catalana habitual representa un fet bastant insòlit per l'erudició, l'originalitat i el treball pacient esmerçat en la seva redacció. L'obra aparixerà aquest hivern en versió anglesa.

Tot i els seus contactes amb sectors del nacionalisme radical, mai ho hi ha militat. En les eleccions europees va donar suport a Herri Batasuna, però després de l'atemptat d'Hipercor va ser un dels més contundents en les seves crítiques a ETA.

Josep Vicent Marqués. Sociòleg impenitent i sexòleg setmanal d'*El País*, porta més de quinze anys pensant sobre un altre país, el valencià. Fruit d'aquesta reflexió fou *País perplex* (1974). Aproximació divertida i incisiva als principals fantasmes d'aquest desgavellat territori. Major rellevància va tenir encara com a mentor espiritual de Germania Socialista —grup marxista testimonial amb bones dosis d'acràcia i marcussianisme cràpula, molt d'aquells anys. Entre els papers teòrics del grup destaca *Clase obrera y cuestión nacional*, on s'enfronta, amb matisos, a l'essen-

mallorquins (1967) i *Renaixença a Mallorca* (1967). S'ha destacat, sobretot, per una defensa del català que es va concretar en un llibre clau: *Informe sobre la llengua catalana* (1967). Actualment està més allunyat de la vida pública, encara que continua treballant en la mateixa direcció. La seua aportació teòrica i jurídica, per exemple, en el dossier que justificava la legalitat de l'entrada de la TV3 al País Valencià, desconeguda públicament, va ser un punt de suport fonamental en la iniciativa.

Joan Francesc Mira i Casterà. Nascut a València el 1939, ha estat professor d'antropologia a la Universitat nord-americana de Princeton, catedràtic de grec a Castelló de la Plana i és actualment professor de la Universitat de València. A més de la seva feina de sociòleg i antropòleg, també s'ha interessat per la literatura, escrivint novel·les i contes, i pel periodisme (escriu sovint a EL TEMPS).

Amb *Crítica de la Nació Pura* obtingué el Premi d'Assaig Joan Fuster dels Premis Octubre 1984. També obtingué el 1985 el Premi Crítica Serra d'Or i la Lletra d'Or. En aquest llibre Mira desenvolupa una proposta d'explicació del nacionalisme altament original, carregada de detall històric i de fonda percepció sociològica. Dels llibres recents sobre nacionalisme escrits al nostre país el seu

Joan F. Mira

és el més rigorós i el més homologable a nivell internacional. L'humor que a voltes l'acompanya pot fer pensar que es tracta d'una obra lleugera, però, de fet, no és així.

Políticament vinculat a Unitat del Poble Valencià (UPV), contràriament a Josep Guia opina que la recatalanització dels valencians només s'aconseguirà a través d'una estratègia política que en una primera etapa fomenti l'especificitat del País Valencià, dins de la necessària convergència entre els Països Catalans. La primordial importància que Mira dona al component estrictament nacionalista en la seva militància política el va fer ser un dels contraris a l'aliança d'UPV amb Izquierda Unida.

Damià Mollà. Nascut a Bocairent (l'Alcoià) l'any 1946, cursà estudis a Barcelona de Dret, Economia i Sociologia. Actualment és professor del Departament de Sociologia de la Universitat de València. Ha escrit *La societat actual* (1975), *El País Valencià com a formació social* (1979) i *Estructuras sociales y cuestión nacional en Espana* (1986). Malgrat això, només una obra, escrita conjuntament amb Eduard Mira, Premi Octubre de 1986, *De impura natione*, el va fer conegut en cercles intel·lectuals i nacionalistes del país, i, encara més, el va llançar als aparadors dels grans magatzems i a les columnes de tots els diaris a València. Un fet inusual del tot en la ciutat. Sense haver-lo llegit, periodistes, polítics, desficiosos i heterodoxos de tota mena van exigir a la societat valenciana en general d'assumir-ne les tesis. Tesis que breument es podrien sintetitzar en una anàlisi paisatgística del nacionalisme i de la mateixa societat valenciana dels darrers anys, una revisita a les tesis fusterianes, una defensa de la dualitat valenciana i un intent de *tendir un pont* entre la intel·lectualitat catalanista del país i els cercles socials i polítics blaveros. Intent saludat des de totes les instàncies, que s'ha diluït en el no-res quan els partits ultraconservadors als quals demanava l'acord han arribat al poder enmig d'una irracionalitat encara més salvatge que abans. Els autors insisteixen ara, però, en el fet que l'intent era, sobretot, apropiaria realitat valenciana a Catalunya. Les coses, després de tot, continuen com eren.

Quim Monzó. Barceloní. Prolífic fabricant de contes, novel·les, columnes, guions —radiofònics o teatrals— i altres aplicacions d'una prosa mordaç i poca-solta que ha estat profusament fotocopiada pels més joves del país. I tot això, sense teoritzar-ho excessivament: quan desenes d'intel·lectuals preconitzaven apocalípticament la necessitat

—traumàtica— de produir per als *mass-media*, ell se'ls havia avançat sense ni tan sols restar-ne engripat. Viatjà un bon dia a Nova York amb l'excusa d'estudiar el postmodern i descobrí, satisfet, que en matèria de provincialismes, ningú no en té la patent. L'únic prosista català admirat i temut fins per *La Luna de Madrid* —i això, per a determinada secta del país significa més que ser de l'Espanol— va néixer el 1952 i professa ara de provocador desprietat allà on se'l reclama. El seu darrer recull d'articles —*Zzzzzzzzz...*— ens mostra un pacient pare de família sòlidament instal·lat en la tasca dura i àrdua de l'observació. El resultat n'és un catàleg de vicis del qual escapen ben pocs i que té la virtut d'acabar amb una pila de tòpics. Resumint-ho: una invasió d'anticossos normalitzadors que ha resultat molt fructífera en un panorama que amenaçava, fins i tot, de desenterrar nyerros i cadells amb propòsits metafísics.

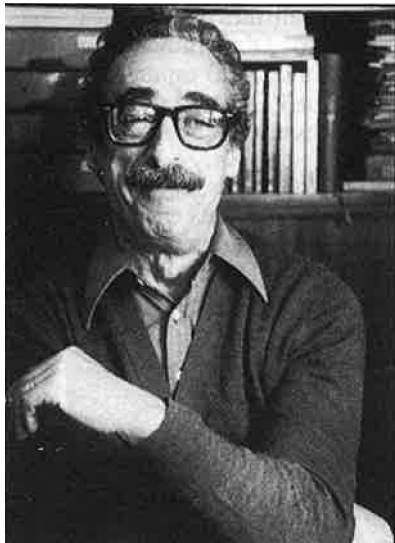
Miquel de Moragas Spà. És catedràtic de Periodisme i vice-rector d'investigació i recerca de la UAB. Va néixer a Barcelona el 1943, fill de l'arquitecte Antoni de Moragas i Gallissà. És doctor en Filosofia per la Universitat de Barcelona i titulat en Periodisme. Fou secretari general i professor de l'Escuela de Periodismo de Barcelona, des del 1968 fins al 1974, en què fou clausurada. Esdevingué de bon començament alma mater i home fort de la Facultat de Ciències de la Informació de la UAB, de la qual ha estat degà en els períodes 1978-1980 i 1982-1984. Culè empedreït i gran afeccionat a les curses de braus, ha estat en bona part responsable de la divulgació en l'àrea catalana dels estudis que sobre el món de la comunicació social es desenvolupaven a Europa i Amèrica. Malgrat que els seus llibres més coneguts i de més àmplia difusió, *Sociologia de la comunicació de masas*, *Teorías de la comunicación* i *Semiòtica de la comunicació de masas*, han aparegut en castellà, mai no ha amagat el tarannà catalanista, com també una orientació cada volta més marcada del seu treball vers els problemes que planteja la comunicació social en el marc nacional mancat de sobirania, en l'actual fase de canvi tecnològic. Umberto Eco s'ha referit a Moragas públicament com a un «gran mànager» i la seva trajectòria universitària i publicística l'avalen com a bon organitzador i estimulador de projectes. Sovint li han fallat els «delfins». Això i la posició de difícil equilibri entre les forces majoritàries, juntament amb una franca tendència —potser excessiva donades les circumstàncies— al comentari i l'actitud moderada i continguda, han constituït ele-

Quim Monzó.

ments de provisional feblesa política que a mig termini, però, es poden capgirar en conseller de Cultura adequat per a la dècada de les telecomunicacions.

Manuel de Pedrolo. Va néixer el 1918 a l'Aranyó. És amb tota seguretat l'escriptor més llegit en llengua catalana i probablement també el més prolífic. Ha tractat tota mena de temes i gèneres, sovint amb caràcter avançat i pioner, ha traduït i donat a conèixer obres cabdals d'autors de la literatura negra i popular, i ha desenvolupat una

Manuel de Pedrolo.

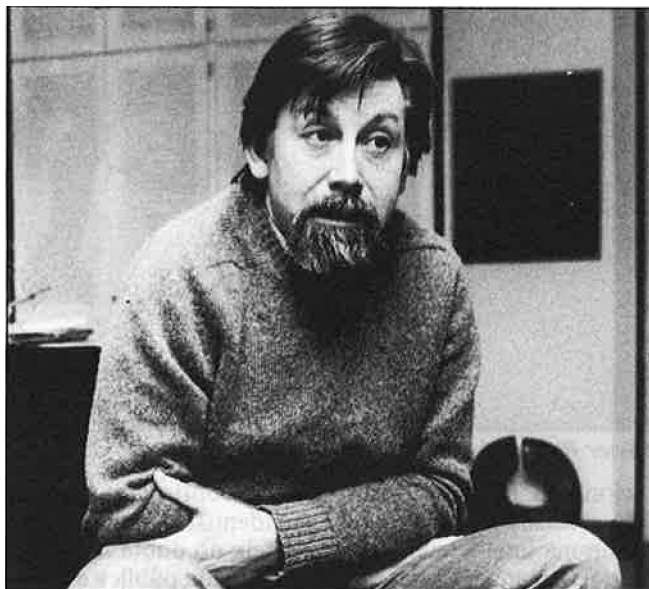
continuada tasca periodística: *Serra d'Or*, *Tele/Estel*, *Canigó*, *Avui*, *EL TEMPS*. Coherent i constant en la seva radical reivindicació de la llibertat de comportament i de consciència, ha bastit un discurs nacionalista sense concessions, que recolza, però, en una permanent apel·lació a la història i als principis de dret com a via de legitimació, però que no acaba de vertebrar pròpiament un discurs o un projecte polític de consistència comparable. S'ha definit com a marxista independentista i ha estat una de les figures públiques del país que han mostrat més transparència i més audàcia en la defensa de les seves posicions. Personatge incòmode, ha estat tractat injustament des del punt de vista literari i cívic per tothom. Menys pel públic.

Baltasar Porcel. Escriptor nascut a Andratx el 1937. Grat viatger i guanyador de premis literaris, destaca, no només per posseir una prosa que entusiasma Pujol, sinó també perquè els fets l'han dotat d'una versatilitat ideològica i política sense parió. Porcel *par lui-même*: «De jovenet vaig partir a Palma, on vaig iniciar un període radical, de revolta d'esquerres, visceral i virulent». Després a Barcelona es produeix «el descobriment i la meva adhesió al catalanisme i també el respecte per la burgesia catalana». Arriba el 68: «La meva inquietud política enllaça amb el món del maig del 68 i amb l'anarquisme català i espanyol a l'exili. Visc intensament l'ambient que bull a París, Califòrnia i el Nepal. Segueixo la revolució xinesa de ben a prop. És des d'aquest context general que començo a veure els problemes de Catalunya i d'Espanya». (Entrevista a l'*Avui*, agost del 1987).

No sembla l'itinerari vital d'un apologeta de la monarquia, però ho és. Després de dirigir *Destino*, s'ha convertit en home de confiança del rei, en Pujol, *La Vanguardia* i el Foment. Columna de l'actual pensament conservador llevanti, l'aspecte famolenc de l'exèrcit intel·lectual convergent, apressadament reclutat, l'obliga a viatjar menys i a estar per la feina. Ell, el cortesà de luxe que acampa «Arran de mar», prop de la tropa, amb els *Cavalls cap a la fosca* pot acabar havent d'interpretar *El General...* amb l'Antonio Marzal d'assistent. Si abans, qualsevol estiu d'aquests, entre *Les primaveres i les tardors*, no el fan marquè; «M'agrada ser d'una terra, concretament, d'on comencen i acaben els límits de la meva propietat, on hi ha el meu món estructurat, la resta sols són pactes d'allò que convé».

Josep Ramoneda i Molins (Cervera, 1949). D'origen familiar singularment conservador, estudià filosofia a la universitat de Barcelona. Amplià estudis a París en plena febre althusseriana i ingressà en el PSUC, partit del qual posteriorment es desvinculà. És professor de filosofia a la UAB, i de bon començament ha compartit la filosofia amb el periodisme. Va formar un duet entrevistador bastant popular amb Josep Martí Gómez. L'any 1974 va publicar un llibre titulat *La filosofia y su no-lugar en el marxismo*, d'autoria compartida amb Lluís Crespo. Posteriorment, i ja en un altra línia, ha publicat *El sentit íntim: crítica del sentit comú* (1982) i *Mitològiques* (1984). Membre del Col·legi de Filosofia des de 1979 i del recentment creat Institut d'Humanitats. És director de la revista *Saber*. També és el responsable de la secció de cultura de *La Vanguardia*. Director, amb en Pere Lluís Font, de la col·lecció «Textos filosòfics» de Laia. És seguidor del Real Club Esportiu Espanyol.

Ramoneda és el publicista més prolífic del grup del Col·legi de Filosofia i des de les moltes plataformes d'expressió que controla ha fet una feina d'autèntic mandarinat cultural. Ideològicament, el seu discurs és cada

Baltasar Porcel.

vegada més ple de proclames occidentalistes i d'anticomunisme no massa ben dissimulat. Participa també en la difusió d'un pensament preventiu i de contenció davant del nacionalisme català.

Xavier Rubert de Ventós. Un dels fundadors, el 1976, del Col·legi de Filosofia de Barcelona, Xavier Rubert de Ventós (1939) sembla haver fet bona la voluntat que ha mostrat de sempre aquesta institució per intervenir en la vida pública catalana. Catedràtic d'Estètica a la Universitat Politècnica de Barcelona, llicenciat en Dret, eurodiputat i autor d'un bon nombre d'assaigs —*El arte ensimismado*, *Teoria de la Sensibilidad*, *De la Modernidad*—, ha estat considerat com un dels més brillants i renovadors filòsofs del país en la dècada dels 70. Implacable crític de tot pensament nacionalista que no sigui espanyol, no s'ha estat mai de dedicar-li sentències excel·lents de l'estil: «tot intent de reconstruir ortopèdicament una societat massa ideal em sembla potencialment feixista» o bé, «em fa por que aquesta nostàlgia acabi en messianisme». Gràcies a la càtedra Barcelona-Nova York, quedà corprès de la capacitat del sistema americà per integrar les minories, fins al punt de

declarar-se «hispano de Catalunya». El 1982, i aprofitant el «cambio», entra dins el món de la política, tot important el model americanista, com a ombra reconstructora d'una nova hispanitat que cada vegada esdevé més urgent per aquells que veuen en el «V Centenari» la fi de la marginació i l'arribada de noves èpoques glorioses. El seu tarannà personal confirma la validesa de la seva tesi: el centre sempre ha estat seduït per les perifèries, per les províncies de l'imperi.

Lluís Sala-Molins. Nat a Santpedor el 1935. Filòsof i catedràtic de Filosofia Política a la Sorbona. Autor de nombrosos assaigs —*Sodoma, L'alba de la Filosofia del Dret*, entre d'altres— i traductor de Lull al francès. Des de la seva talaia tolosana manté una sòlida influència intel·lectual dins l'àmbit de la cultura gavatxa i es pot afirmar que és, a hores d'ara, un dels pensadors de moda a París, gràcies fonamentalment a la publicació comentada del *Codi Negre*, on fa una àcida revisió de l'esclavisme francès. Al nostre país, i després de nombroses col·labo-

Xavier Rubert de Ventós.

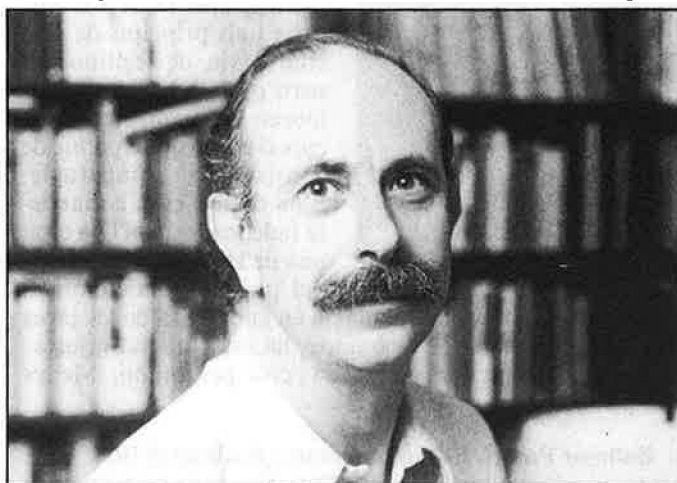
racions als mitjans escrits, s'acaba confirmant com un dels escassos teòrics de l'independentisme, enmig d'un panorama intel·lectual que ell mateix no dubta a qualificar de desolador. El salt definitiu a la vida pública el donà amb motiu de la celebració de la primera Convenció per la Independència, on esdevingué l'estrella tant per la caracterització que féu de la «monarquia biborbònica», com per la seva capacitat per reformular el projecte independentista des d'una visió fonamentada en el dret internacional. Polèmic també en les seves intervencions i indefinicions —per exemple en el tema dels Països Catalans—, ha tingut la indubtable virtut d'inocular fortes dosis de «gerovital» al pensament republicà independentista, un espai polític que semblava un fòssil perdut en algun dels meandres de la transició.

Jordi Solé Tura. Catedràtic i degà de la Facultat de Dret de la Universitat de Barcelona. Nasqué el 1930 a Mollet del Vallès. Estudià el batxillerat de gran i ingressà després a la Facultat de Dret. Professor ajudant, es va dedicar a la traducció (Mannheim, Hauser, Gramsci...). El seu primer llibre, *Catalanisme i revolució burgesa* (1967), va ser molt polèmic. Militant del PSUC, se'n va separar per formar part de Bandera Roja, grupscle en el qual va coincidir amb gent com Jordi Borja i Alfonso Carlos Comín. Reintegrat al PSUC el 1974, va ser el teòric del model eurocomunista inspirat en el PC italià. Després del V Congrés del PSUC i de la victòria estatal del PSOE l'any 1982, Solé

Tura va anar distanciant-se'n fins abandonar-ne la militància.

Darrerament, s'ha apropiat molt al PSOE i ha parlat de la conveniència de formar una unitat de l'esquerra amb un programa indefinit on l'únic ingredient clar és l'antipujolisme. Aquest projecte desperta reticències en determinats cercles del PSC, però cau molt bé a la direcció espanyola del PSOE. La seva activitat com a teòric polític l'ha dut a escriure un llibre, publicat primer en castellà i fa poc en català, amb el títol *Autonomies, federalisme i autodeterminació*, on ataca els nacionalismes català i basc i renega del dret a l'autodeterminació. D'un radicalisme abrandat en la seva defensa de la Constitució espanyola, que va ajudar a redactar, a l'igual que l'Estatut, creu que nacionalistes i independentistes representen a hores d'ara el màxim perill.

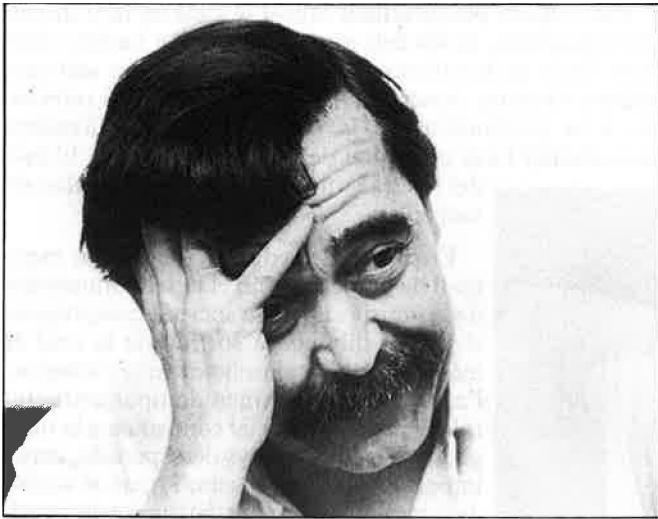
Les seves posicions polítiques i intel·lectuals, cada vegada més conservadores, han estat molt influents entre certa esquerra, com ho demostren projectes ben propers a la seva figura com la Conferència d'Homes i Dones d'Esquer-

Josep Termes.

ra. Consagrat en els últims anys a l'atac contra els nacionalismes, sembla que aquesta obsessió lliga molt amb la tendència similar que s'observa entre alguns intel·lectuals catalans. La seva dimensió com a pensador i com a polític el situa, però, clarament com a capdavanter d'aquest sector i com el seu representant més intel·ligent i preparat.

Pep Subirós. Nascut a Figueres el 1947. Després de treballar com a professor al departament de Filosofia de la UAB (1972-1979), dirigí les revistes *Transició* i *El Viejo Topo* (1979-1982). Passà després a integrar-se en l'àrea de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona. Col·laborador de Rubert en la càtedra Barcelona-Nova York, Col·legi de Filosofia i Institut d'Humanitats. És per alguns el Jack Lang de Pasqual Maragall. Ex-militant de l'OIC, que Subirós ha caracteritzat com «anarco-comunista» (?). La seva producció dels darrers anys es caracteritza per una creixent actitud militant des de les files PSC-PSOE i per una franca capacitat de resultar polèmic. El seu oblit de la tradició obrera i popular catalana anterior al 1939, i la visió estrictament «político-partidista» de la qüestió nacional constitueix per a l'esquerra formal «un callejón sin salida». Com a conseqüència, segons Subirós, el que passa és que «no hay propiamente una solución de izquierdas a la cuestión nacional, o, mejor que la única solución es su disolución» (*El País*, octubre de 1984). L'actitud «d'atzucac» davant del tema nacional fa que l'assaig (discurs) polític substitueixi una reflexió filosòfica més deu-

Eugenio Trias.

tora de l'anàlisi històrica. L'interès pels orígens històrics de les comunitats nacionals europees i el protagonisme que hi tingueren les classes populars tradicionals, li hauria de permetre de relativitzar la importància de la temàtica de l'estat («estat modern», «estat-nació») respecte de la nació i trobar un fil de reflexió d'esquerres que el reconciliés amb el tema.

Josep Termes. Catedràtic d'Història Contemporània de la Universitat de Barcelona. Nascut a Barcelona el 1936. Ex-PSUC. Fundador de *Recerques*. La seva inicial especialització en la història del moviment obrer (*Anarquismo y sindicalismo en Espana: la Primera Internacional, 1864-1881*) el dugué cap a l'estudi dels corrents nacional-populars (*El federalisme català en el període revolucionari de 1868-1873*). Algunes peces de la seva tasca com historiador han tingut també notable influència política. A «El nacionalisme català: problemes d'interpretació» (Col·loqui d'historiadors, 1974) féu un balanç crític ben lúcid de les interpretacions tòpiques del nacionalisme català i en proposà una visió molt més lligada a la pràctica social de les classes populars. En abordar el tema de la immigració, ha optat per posicions teòriques radicals, sovint considerades apocalíptiques («O es combat per la integració i la sobrevivència d'una Catalunya nacional, o es forma part de l'exèrcit imperial d'ocupació»), que ha tendit a resoldre postulant actituds radicalment possibilistes: «Aquest és el camí pragmàtic que imposen les circumstàncies. Nacionalisme en el discurs doctrinari, en la reflexió històrica, en el treball de creació artística i literari, en l'acció social, com a llevat de futur, i regionalista possibilista en la tasca diària, conjuntural» (*La immigració a Catalunya: política i cultura*, 1983). A un, l'assalta la temptació de concloure que som davant d'un historiador que combina l'optimisme de la intel·ligència crítica amb el pessimisme de la «política» voluntat.

Eugenio Trias Sagnier (Barcelona, 1942). Fent bo el tòpic, estudià als jesuïtes de Sarrià. Es llicencià en filosofia a la Universitat de Barcelona, i posteriorment amplia estudis a Madrid, Bonn i Colònia. Ha estat professor a la Universitat de Barcelona i a la Universitat Autònoma. Actualment imparteix classes a la càtedra d'Estètica i composició a l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona. Filòsof insòlitàment prolífic, ha estat traduït a l'anglès. D'entre la seva abundosa obra podem destacar les següents obres: *La filosofía y su sombra* (1969), *Teo-*

ria de las ideologías (1970), *Metodología del pensamiento magico* (1970), *Filosofía y carnaval* (1970), *La dispersión* (1971), *Drama y identidad* (1974), *El artista y la ciudad* (1976), *Meditación sobre el poder* (1977), *La memoria perdida de las cosas* (1978), *El lenguaje del perdón* (1981), *El pensamiento de Joan Maragall* (1982), *Lo bello y lo siniestro* (1982) i *La filosofía del futuro* (1983). Passa per ser el més «pur» dels filòsofs agrupats al voltant del Col·legi de Filosofia, del qual fou fundador. La seva obra ha evolucionat d'uns inicis més o menys marxistes a les actuals formulacions catalogables de «neo-noucentisme espanyolitzant». Dintre d'aquesta última orientació, ha passat de reformar la proposta noucentista de la «Catalunya-ciutat» a la més orsiana de «la Espana de las ciudades». Recentment ha manifestat la seva convicció que la filosofia espanyola viu el millor moment. És membre de l'Institut d'Humanitats i seguidors del Reial Club Esportiu Espanyol.

Manuel Vázquez Montalbán. Assagista, novel·lista, periodista, gastrònom i poeta, nascut, ara farà 58 anys, a la plaça del Padró, emplaçament ideològic amb el qual ha mantingut sempre una encomiable fidelitat. Militant, cosa que a hores d'ara no deixa de tenir el seu mèrit, però independent i crític en les seves caracteritzacions. En alguns dels moments més històrics i delicats de la nostra història recent cal agrair-li el fet d'haver estat de les poques veu-que han apel·lat al sentit de la raó i de la història. Cule de la mà de Pepe Carvalho, ha elaborat un dels recorreguts més suggerents i interessants de la transició política. El fet que aquesta acabés en un balneari, l'ha dotat d'un pessimisme aspre i lúcid que el converteix en la «rara avis» d'una època on el compromís no sembla pas seguir els ritmes de la borsa. L'aclaparador gruix de les seves col·laboracions periodístiques, i la capacitat d'aquestes per sintetitzar amb la cara menys enlluernant de la història, l'han mostrat com el fabricant d'opinió més influent de la vella progressia local. Amb *El pianista* aconsegueix un sostre literari envejable, però, en darrer terme, mostra la voluntat d'aquest senyor per esdevenir notari implacable de la mala consciència d'una generació, la seva, la del poder.

Dels autors catalans que han fet una opció de llengua literària en favor de l'espanyol, Vázquez Montalbán és probablement un dels més sensibles respecte a la qüestió nacional, malgrat que el seu discurs ocasional sobre el tema tradueix sovint encara engrunes del plantejament tòpic dominant durant l'antifranquisme.

Manuel Vázquez Montalbán.